

GEVANGENISPERSONEEL SPREEKT ZICH UIT

**ONDERZOEK ONDER PERSONEEL VAN DE DIENST JUSTITIËLE INRICHTINGEN
OVER HET 'MASTERPLAN DJI 2013-2018'**

Nine Kooiman, Tweede Kamerlid
Michiel van Nispen, Beleidsmedewerker SP Tweede Kamerfractie
Mei 2013

INHOUD

INLEIDING	5
SAMENVATTING	7
RESULTATEN	9
DE INVULLERS/DOELGROEP	9
ELEKTRONISCHE DETENTIE	10
EIGEN BIJDRAGE DETENTIE	12
VERSOBEREN REGIME	14
BEZUINIGING FORENSISCHE ZORG	16
TOENAME MEERPERSOONSCHELGEBRUIK	18
PRIVATISERING GEVANGENISWEZEN	20
SLUITING EN NIEUWBOUW	22
EEN CIJFER VOOR HET PLAN	24
BEGELEIDING VAN WERK NAAR WERK	26
INVESTERINGEN EN VERBOUWINGEN	27
OVERIGE OPMERKINGEN	28
CONCLUSIES	29
BIJLAGE 1 – DE EMAIL-NIEUWSBRIEF VAN 30 MAART 2013	31
BIJLAGE 2 – DE ENQUETE OP WWW.SP.NL/DETENTIE	33

INLEIDING

Op 22 maart 2013 werd door staatssecretaris Teeven van Veiligheid en Justitie het ‘Masterplan DJI 2013-2018’ gepresenteerd. Het plan bevat grote bezuinigingen op de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en heeft dus grote gevolgen voor de mensen die werken in de gevangenissen en tbs-klinieken. Niet alleen omdat een groot aantal mensen hun baan kwijt zou kunnen raken door deze plannen, maar ook omdat de inhoud van het werk drastisch zal veranderen voor het personeel dat zijn baan behoudt.

Al vrij snel na de presentatie van het plan kreeg de SP-Tweede Kamerfractie signalen dat er bij de totstandkoming van de plannen niet of nauwelijks geluisterd zou zijn naar de mensen die werkzaam zijn bij DJI. De ondernemingsraden, de directeuren en de mensen op de werkvloer hebben niet het idee dat hen is gevraagd op welke wijze er verantwoord bezuinigd zou kunnen worden op DJI of wat zij van de voorstellen van de regering vinden. Dat was de directe aanleiding voor dit onderzoek.

Een week na de publicatie van het Masterplan DJI lanceerde de SP een enquête. Op www.sp.nl/detentie kon van 30 maart tot 30 april een vragenlijst worden ingevuld door DJI-medewerkers. De enquête is bekend gemaakt via de website van de SP¹ en door het verspreiden van een email-nieuwsbrief aan de mensen die de SP de laatste jaren actief hebben benaderd, met name de week nadat het Masterplan bekend werd gemaakt. Deze nieuwsbrief, die als Bijlage I bij dit rapport is opgenomen, is als een sneeuwbal door diverse Ondernemingsraden en actiecomités verspreid onder DJI-medewerkers.

We hebben er niet voor gekozen het Masterplan inhoudelijk toe te lichten; we veronderstelden dat het plan al bekend was bij de doelgroep van de enquête. Bovendien is het plan openbaar en hebben veel media aandacht besteed aan de inhoud ervan. Alhoewel de SP een duidelijke mening heeft over het plan, zijn de vragen neutraal geformuleerd (zie voor de vragenlijst Bijlage II bij dit rapport).

Na een maand is de enquête gesloten om de resultaten te kunnen verwerken. Het verslag daarvan ligt nu voor u.

¹ www.sp.nl/justitie/nieuwsberichten/14069/130330-sp_onderzoekt_draagvlak_plannen_teeven_onder_gevangenispersoneel.html

SAMENVATTING

Het personeel van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) is ronduit negatief over de plannen van staatssecretaris Teeven voor het gevangeniswezen. Op een schaal van 1 tot 10 krijgen de plannen gemiddeld het cijfer 2,5. Dat blijkt uit onze enquête, waarin meer dan 2.700 medewerkers van DJI hun mening hebben gegeven, ongeveer een kwart van het personeel. Men vindt de plannen slecht voor de gedetineerden, slecht voor het personeel en slecht voor de veiligheid in onze samenleving. In een noodkreet richt het personeel zich tot de politiek om de plannen van tafel te vegen.

Over veel voorstellen uit de kabinetsplannen is het personeel niet te spreken. Dat geldt bijvoorbeeld voor het voorstel om 2.000 gedetineerden met een enkelband thuis te zetten. Meer dan 90 procent vindt dit een slecht plan. Het voorstel om het gevangeniswezen te privatiseren wordt ook massaal afgewezen, evenals de bezuiniging op de forensische zorg. Het sluiten van TBS-klinieken kan op veel weerstand rekenen. Er is weinig begrip onder het personeel voor het sluiten van inrichtingen en het bouwen van grote nieuwe inrichtingen. Men noemt dit kapitaalvernietiging. Megabajesen worden door het personeel van DJI afgewezen.

Over andere voorstellen van Teeven wordt iets genuanceerder gedacht. Het laten meebetalen van gedetineerden aan hun detentie kan aan de orde zijn wanneer gedetineerden het geld hebben kunnen verdienen door het verrichten van arbeid in de inrichting. Een ruime meerderheid is wel tegenstander van (verdere) versobering van het regime en de voorgestelde toename van het gebruik van meerpersoonscellen. Vooral over deze combinatie van versobering en de toename van meerpersoonscelgebruik is het personeel bezorgd. Een kort dagprogramma leidt er toe dat gedetineerden veel tijd samen in de kleine ruimte van hun cel moeten doorbrengen. Met name voor kwetsbare gedetineerden, zoals mensen met een stoornis, is dit slecht. Het verminderen van begeleiding en activiteiten tijdens detentie zal – volgens het personeel van DJI – leiden tot hogere recidivecijfers. Ook vreest men een toename van de onveiligheid in de inrichtingen en een hogere werkdruk voor het personeel.

In de belofte om boventallig personeel van baan naar baan te begeleiden heeft men weinig vertrouwen. Meer dan 80 procent van de ondervraagden schat dat minder dan 1.000 medewerkers begeleid zullen worden naar nieuw werk. Het feit dat recent nog veel investeringen en verbouwingen hebben plaats gevonden in de inrichtingen die gesloten gaan worden, kan op weinig begrip rekenen: men noemt dit kapitaalvernietiging.

RESULTATEN

DE INVULLERS/DOELGROEP

De enquête is door 2.739 mensen ingevuld. Zoals altijd bij enquêtes komt niet iedere invuller bij de laatste vraag terecht, omdat men na een aantal vragen stopt met het verder invullen van de enquête. 73 mensen hebben de enquête niet afgemaakt: dat aantal is beperkt te noemen. 2.666 mensen hebben alle vragen ingevuld.

Het is niet eenvoudig te concluderen welk percentage van het personeel de enquête heeft ingevuld. Dat komt omdat mensen die bijvoorbeeld in een particuliere tbs-kliniek werken niet zijn meegerekend in het personeelsbestand van DJI. In totaal zijn bij DJI 16.206 mensen in dienst.² Een groot deel daarvan werkt echter in managementfuncties (1.453) en 'bedrijfsvoering' (2.524), terwijl de enquête zich voornamelijk richt tot de mensen die werkzaam zijn in de 'uitvoering' (totaal: 11.906). Er zijn 8.566 uitvoerende functies in het gevangeniswezen. Omdat ook veel medewerkers uit de tbs-sector zich hebben uitgesproken, lijkt het ons terecht te concluderen dat *ongeveer een kwart van het personeel heeft deelgenomen aan de enquête.*³

Het overgrote merendeel van de respondenten werkt in gevangenissen. Dat is niet verwonderlijk, omdat dat de grootste groep is én omdat het masterplan daar de grootste gevolgen heeft. De deelnemers zijn verspreid over Penitentiaire Inrichtingen uit het hele land. De invullers werken zowel in gevangenissen die gesloten gaan worden als in gevangenissen die open blijven.

De tbs-sector is ook vertegenwoordigd in deze enquête met enkele honderden mensen. Deze mensen werken vrijwel uitsluitend in de klinieken die gesloten gaan worden volgens de plannen van Teeven: met name de medewerkers van FPC Oldenkotte (143) en FPC Veldzicht (178) hebben van zich laten horen.

Het aantal invullers dat werkt in een Justitiële Jeugdinstelling is met 22 beperkt te noemen. Het aantal dat werkt bij de Dienst Bijzondere Voorzieningen, bij de Dienst Vervoer en Ondersteuning, in Shared Service Centra of op het Hoofdkantoor is te verwaarlozen (11 of minder).

De variatie aan (benamingen van) functies is hoog: een volledig overzicht van de 2.644 antwoorden op de vraag 'Wat is uw functie' is dan ook moeilijk te geven. Maar een aantal vaak genoemde functies is toch wel duidelijk. Meer dan 500 mensen antwoorden PIW'er (Penitentiair Inrichtingswerker) te zijn. Ook 'Bewa' (bewaarder/beveiliging) scoort met 281 respondenten hoog, net als (socio)therapeut of therapeutisch medewerker (205). Ook zijn er veel traject-, detentie- en werkbegeleiders (101), medewerkers Arbeid (98), werkmeesters (53), afdelingshoofden (54), psychologen (26) en leraren (10).

² In het Masterplan DJI is op pagina 32 in een bijlage de personeelsopbouw van DJI opgenomen.

³ Ook als de 321 mensen die werken in FPC Oldenkotte en FPC Veldzicht en de enkele tientallen mensen die in JJI's of op andere plaatsen werken niet worden meegerekend, kan veilig worden geconcludeerd dat meer dan een kwart van het (uitvoerend) gevangenispersoneel de enquête heeft ingevuld.

ELEKTRONISCHE DETENTIE

VRAAG: Wat is uw mening over het thuis zetten van 2.000 gedetineerden met een enkelband?

Antwoord	Aantal	Percentage
Zeer slecht idee	1.823	66%
Slecht idee	690	25%
Neutraal	127	5%
Goed idee	52	2%
Zeer goed idee	21	1%
Geen antwoord	27	1%

Het gevangenispersoneel is zeer negatief over het voorstel om 2.000 gedetineerden met een enkelband thuis te zetten. Meer dan 90 procent vindt dit een slecht plan. Twee derde van de respondenten vindt dit zelfs een zéér slecht idee. Slechts drie procent vindt het een (zeer) goed idee.

Uit de toelichtingen, die mensen optioneel konden geven op hun antwoord, blijkt waar de weerstand vandaan komt. Het meest gelezen argument is dat het thuis zitten met een enkelband ‘geen echte straf’ is.

‘Met een biertje op de bank als dank voor het beroven van mijn oma, niet dus.’

‘Een enkelband heeft meer weg van huisarrest. Huisarrest is voor ondeugende kinderen.’

‘Moeilijk te controleren. Onveilig, want de crimineel is niet van de straat. Het is geen straf waarvan je schrikt, dus criminaliteit gaat door.’

Veel deelnemers aan de enquête vrezen dat de maatschappij hierdoor niet veiliger zal worden, omdat crimineel gedrag kan worden voortgezet vanuit huis. De recidive zou hierdoor kunnen stijgen. Ook wordt genoemd dat het systeem fraudegevoelig is omdat de enkelband te manipuleren zou zijn. Daarnaast wordt het gebrek aan toezicht en begeleiding tijdens de thuisdetentie genoemd, alsook het feit dat er nauwelijks werk te vinden zal zijn voor deze doelgroep in tijden van hoge werkloosheid. De kosten voor de gemeenten zullen hierdoor stijgen.

‘Deze mensen moeten van meneer Teeven aan het werk, maar welk werk? Er zijn onnoemelijk veel werklozen. Dat betekent uitkeringen voor de ‘thuiszitters’. Deze moeten de gemeenten in Nederland ‘ophoesten.’

‘Om recidive te voorkomen is het noodzakelijk dat deze mensen begeleid worden, de eigen omgeving prikkelt het ongewenste gedrag.’

‘In een gevangenisregime is het al niet makkelijk om gedetineerden gemotiveerd te krijgen om arbeid te verrichten. Wie gaat buiten zorgen dat mensen met een enkelbandje ook daadwerkelijk arbeid verrichten? Wij (arbeidsmedewerkers) hebben er een opleiding voor moeten volgen. Wie gaan dat straks buiten doen?’

Veel respondenten vinden het aan de slachtoffers van misdrijven niet uit te leggen dat de veroordeelde met een enkelband thuis komt te zitten. Ook worden confrontaties tussen dader en slachtoffer gevreesd. Veel mensen verwijten de staatssecretaris ‘zijn bezuinigingen’ af te wentelen op de gemeentes die met stijgende kosten (zoals uitkeringen) te maken krijgen. Het thuis detineren van een veroordeelde kan ook een belasting voor het gezin betekenen: ‘altijd een partner thuis die zich opgesloten en opgefokter gaat voelen’. De controle op de naleving van de voorwaarden aan de enkelband zal bij de politie komen te liggen. Enkele deelnemers zien deze extra politietaak, en de stijging van de werkdruk die dit tot gevolg heeft, niet zitten.

‘Het is voor de slachtoffers van een delict niet te verteren dat de dader THUIS mag ‘zitten’. Vooral het scenario dat men slachtoffer kan worden van een delict gepleegd door iemand met een enkelband om...’

'Straffen t/m 18 maanden betreffen veelal forse geweldsdelicten en niet enkel de eenvoudige winkeldiefstallen. Het kan niet zo zijn dat deze daders door enkelband slachtoffers ontmoeten omdat ze op straat lopen.'

'De bezuiniging zal wellicht bij het gevangeniswezen liggen, maar hierdoor zullen de gemeenten meer moeten investeren. Daarnaast zijn deze personen niet van de straat en hebben ze (nog) geen gerichte behandeling of zorg gehad, waardoor de veiligheid niet geboden kan worden. Dit betekent dat de recidive zeker niet is verminderd en de kans op herhaling meer dan aanwezig.'

'Hiermee verblijft iemand in zijn oude milieu, waardoor iemand oude gewoontes in stand houdt. Het wordt met een biertje op de bank je straf uit zitten. En ik heb toch echt VVD-posters zien hangen met 'zwaarder straffen en meer aandacht voor de slachtoffers'. Nou, dit zullen slachtoffers erg leuk vinden.'

'Ik vind dat de rechterlijke macht deze optie moet hebben in een breed spectrum aan strafmogelijkheden, ik vind echter niet dat de politiek hierover te beslissen heeft.'

Een enkeling vindt de thuisdetentie onomwonden een goed idee:

'In het kader van beperking van schadelijke gevolgen van detentie is dit een goede zaak. Selectie-criteria vaststellen: voor wie, wanneer, hoelang geschikt etc. Mogelijk aantal naar beneden bijstellen.'

'Niemand wordt beter van een verblijf in de gevangenis. Thuis straffen is een goede optie voor veel criminelen.'

Een aantal mensen geeft aan onder bepaalde voorwaarden in te kunnen stemmen met Elektronische Detentie, bijvoorbeeld als de rechter zich expliciet uitspreekt over deze strafmodaliteit (thuisdetentie), maar niet als er wordt voorgesteld dat (gevangenis)straffen kunnen worden omgezet in thuisdetentie. Ook wordt de vraag opgeworpen of er nieuwe bezuinigingen volgen wanneer te veel rechters de toepassing van Elektronische Detentie uitsluiten. Veel genoemd wordt ook dat 2.000 mensen met een enkelband een te hoog aantal is. Het principe van thuis gedetineerd zitten kan goed zijn, maar slechts een beperkte doelgroep is daar voor geschikt.

'Op zich kan het werken, maar dan moet er wel een heel systeem van controleurs e.d. worden ingezet. Vraag is dan of er dan nog wel bezuinigd wordt. Een gedetineerde met een enkelband zonder controle gaat vrolijk verder met zijn criminele zaakjes.'

'Er zijn gevallen waarvoor elektronische detentie wel geschikt is, maar dat is slechts een kleine beperkte groep.'

'Hangt af van de zwaarte van het delict. Bij een licht delict of bij einde straf kan het wel.'

'Thuis zitten met een enkelband is geen straf. Ik denk ook dat er geen goede controle over de gedetineerde is en de politie nog meer belast wordt. Er moet juist meer blauw op straat en ze moeten niet achter de enkelbandjes aan gaan. Voor een licht vergrijp en de 1e keer detentie, kan ik me voorstellen dat een enkelband de straf kan zijn. Maar voor recidive en misdrijven moet de gedetineerde gewoon de gevangenis (hvb) in.'

EIGEN BIJDRAGE DETENTIE

VRAAG: Wat is uw mening over het laten meebetalen van gedetineerden aan hun detentie?

Antwoord	Aantal	Percentage
Zeer slecht idee	532	19%
Slecht idee	571	21%
Neutraal	584	21%
Goed idee	754	28%
Zeer goed idee	271	10%
Geen antwoord	28	1%

Het meest gegeven antwoord op de vraag wat men vindt van het laten meebetalen van gedetineerden aan hun detentie is 'goed idee'. Meer dan een kwart geeft dit antwoord, nog eens 10 procent vindt het zelfs een zeer goed idee. Met 40 procent zijn echter net iets meer mensen negatief over het plan, zij vinden het een slecht of zelfs zeer slecht idee. De meningen hierover zijn dus zeer verdeeld.

De tegenstanders van dit idee hebben verschillende argumenten. Zo zou het hebben van schulden juist leiden tot meer criminaliteit en dus hogere recidive. Het innen van deze eigen bijdrage zou vooral ook bureaucratie opleveren en daarmee dus geld kosten. Ook zou het voorstel overbodig zijn, omdat we immers al de 'pluk-ze-wet' hebben, waarmee crimineel verdiend geld kan worden afgepakt. Meer dan 300 keer wordt het antwoord dat dit een slecht idee is toegelicht met de opmerking dat je 'van een kale kip niet kunt plukken'.

'Zo raken gedetineerde in de schulden, en wat is de makkelijkste manier om aan geld te komen? Precies... drugshandel of overvallen.'

'Er is wat voor te zeggen, alleen ben ik bang dat als een gedetineerde met schuld eruit komt hij weer op het verkeerde pad terecht komt, of juist helemaal niks doet omdat alles toch weer afgepakt wordt.'

'Een slechtere start kun je immers niet maken als je in de maatschappij komt met schulden. De kans op recidive is hierbij dus veel groter.'

De uitgesproken voorstanders van dit voorstel zijn van mening dat ze 'op de blaren moeten zitten' en verantwoordelijk zijn voor de (maatschappelijke) schade die ze hebben aangericht.

'Ja hoor, als ze geld hebben, laten ze het dan maar voelen. Je raakt de mensen pas echt in hun portemonnee.'

'Meebetalen om de kosten te drukken is een zeer goed idee.'

'Waarom moeten wij het betalen?'

Bekijken we echter de gegeven toelichtingen, dan zien we dat veel voorstanders van het laten meebetalen aan detentie hier vaak wel genuanceerd over denken.

'Goed idee. Snap de gedachtegang, maar van een kale kip kun je niet plukken... En dat zijn er veel!'

'Op zich is het niet slecht om ze zelf te laten betalen, alleen zal er in de praktijk weinig van terecht komen, omdat er simpelweg geen geld valt te halen bij de meeste gedetineerden.'

'Goed idee, maar niet uitvoerbaar. Zadel iemand zonder geld op met een schuld, terwijl hij maar één professie kent, dan moet 'ie wel in z'n oude vak aan 't werk. Betalen naar draagkracht...?'

Veel mensen geven aan voorstander te zijn van het idee, mits er aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. Veel genoemd hierbij is dat het innen van een bijdrage pas mogelijk is als de gedetineerden veel geld hebben (al dan niet

verdiend in de criminaliteit). Ook vinden veel mensen dat een eigen bijdrage voor detentie pas aan de orde kan zijn wanneer gedetineerden meer geld gaan verdienen met de door hen verrichte arbeid – waarbij er door een enkeling op wordt gewezen dat de arbeid in het huis van bewaring nu juist wordt afgeschaft.

'Vermogende gedetineerden zullen hier niet zo veel problemen mee hebben. Minder vermogende of niet vermogende gedetineerden moeten echter wel de mogelijkheid hebben om tijdens detentie te kunnen betalen d.m.v. arbeid. Deze mogelijkheid wordt hen als arrestant en preventief gehechte in de nieuwe plannen ontnomen. Resultaat is dan schulden en opnieuw groot gevaar om te recidiveren. Lijkt mij niet de bedoeling.'

'Dat kan alleen als de gedetineerde een echt salaris kan verdienen met echte arbeid.'

'Meebetalen: ja. Maar dit moeten zij verdienen door te werken in de gevangenis!'

'Als ze geld hebben prima, maar met schuld de bajes uit, ik dacht het niet.'

Ook vragen veel medewerkers in het gevangeniswezen aandacht voor de positie van de slachtoffers van de misdrijven. Ze vrezen dat door het laten meebetalen aan detentie geen geld overblijft voor schadevergoeding aan slachtoffers van misdrijven.

'Idee is heel goed, maar als iemand van de rechter opgelegd heeft gekregen dat hij slachtoffers moet terugbetalen, dan kan het niet zo zijn dat de inrichting voor gaat. Dus zie hier nog wel problemen in.'

'Gebruik dit geld om de slachtoffers schadeloos te stellen.'

VERSOBEREN REGIME

VRAAG: Wat is uw mening over het versoberen van het detentie-regime?

Antwoord	Aantal	Percentage
Zeer slecht idee	649	24%
Slecht idee	887	32%
Neutraal	567	21%
Goed idee	488	18%
Zeer goed idee	117	4%
Geen antwoord	32	1%

Ruim meer dan de helft, 56 procent, is het niet eens met het verder versoberen van het regime. Meer dan een vijfde antwoordt 'neutraal' op deze vraag. Iets meer dan een vijfde van de respondenten is hier wel over te spreken.

Als we kijken naar de toelichtingen die voorstanders van versobering hebben gegeven, dan zien we enkele argumenten voor versobering vaker terug komen. Als overall op bezuinigd moet worden (omdat het crisis is), dan mogen ook gedetineerden dat voelen. Straf is straf, mensen mogen best voelen dat ze iets verkeerd hebben gedaan. De vergelijking met een verpleeghuis wordt wel gemaakt ('daar hebben ze het ook niet zo goed'). Een aantal medewerkers is van mening dat 'het best een beetje minder kan'.

'Op zich zou je hier goed in kunnen bezuinigen. Zeker de extraatjes, zoals geld mee bij verlof.'

'Mijn moeder in het verpleeghuis heeft geen recht op sport en een begeleiding van 1 op 12,5.'

'Zitten moet ook zitten zijn en niet een periode waar alles voor betrokkene geregeld wordt. Het geven van allerlei cursussen heeft miljoenen gekost en weegt niet op tegen het resultaat.'

Mensen die het versoberen van het detentie-regime een slecht idee vinden, vrezen vooral het feit dat minder begeleiding en activiteiten tijdens detentie mogelijk zal leiden tot hogere recidivecijfers en daarmee stijgende criminaliteit. Ook wordt veel genoemd dat er de laatste jaren juist veel in gang is gezet, zoals de Modernisering Gevangeniswezen (MGW) en de cursus Motiverende Bejegening voor het personeel. Dit alles met als doel om de recidive terug te brengen – dit wordt nu 'met een pennenstreek om zeep geholpen'.

'Recidivevermindering is nu blijkbaar niet meer belangrijk. Hoe soberder het regime, hoe minder je bereikt met gedetineerden. Behandel je ze als een beest, dan worden ze een beest.'

'Mensen komen alleen maar slechter uit detentie als je niet werkt aan een goed reïntegratieplan of terugkeeractiviteiten.'

'Gedetineerden moeten niet slechter/gestoorder uit detentie komen. Door ze steeds meer achter de deur te zetten, gebeurt dit wel! Mensen krijgen steeds meer klachten en zullen steeds minder in staat zijn om minimaal 'rustig' de bajes te verlaten. Óf nog te werken aan zichzelf gedurende deze detentie. Gedetineerden bouwen alleen maar meer boosheid op, worden rancuneuzer en gestoorder. Activiteiten als bijv. naar de arbeid gaan, dragen ergens aan bij. Dit is GEEN luxe!'

'Het nieuwe beleid (MGW) heeft miljoenen gekost en dat gooi je niet met een pennenstreek over boord. Als je het regime versobert en gedetineerden langer achter de deur plaatst, komen ze er helemaal als beesten uit.'

'Mensen komen er slechter uit dan ze er in gaan. Waarom alles afbreken wat we weer aan het opbouwen zijn... Het streven moet zijn dat iemand uit detentie komt met een baan en een dak boven zijn hoofd. Dan dring je recidive terug.'

Daarnaast zijn tegenstanders van versobering bang voor grotere frustraties bij gedetineerden vanwege het feit dat ze lang – wel 20 uur per dag – achter de deur moeten zitten. Er zijn minder mogelijkheden voor contact tussen gedetineerden en PIW'er, terwijl juist het praatje op zijn tijd ervoor zorgt dat men weet wat er speelt. De onveiligheid voor

het personeel zou daarmee toenemen. Ook wordt genoemd dat het regime al sterk versoberd is de afgelopen jaren en wordt er aandacht gevraagd voor de positie van kwetsbare gedetineerden, voor wie minder dagbesteding echt problemen oplevert.

'Het regime van de gedetineerde is al een aantal jaren geleden sterk versoberd. Wordt dit verder uitgekleeft, dan zou dat tot irritaties kunnen leiden. En dit weer tot veiligheidsrisico's.'

'Verveling van gedetineerden leidt tot agressie richting personeel.'

'Nog meer versoberen betekent een ram voor de zwakkere en kwetsbare gedetineerden en hun reïntegratieproces. Maar dat geldt ook voor alle 'normale' gedetineerden. En daarnaast valt er weinig meer te versoberen.'

'Daar wordt het onveiliger van. Een oud gezegde: wij moeten hun bezig houden, anders houden ze ons bezig... Je moet gedetineerden juist in een dagritme dwingen, door middel van arbeid en recreatie.'

'Het regime is al zo verschrikkelijk uitgekleeft. Wat wil men hier mee bereiken? Dat gedetineerden er (nog) slechter uitkomen dan ze er in gaan?'

'Als gedetineerden meer en langer achter de deur zitten, dan heeft de bewaarder minder contact (sleutel-bewaarder); hierdoor wordt het moeilijker inschatten of iemand een gevaar gaat vormen voor zichzelf, personeel en medegedetineerden.'

BEZUINIGING FORENSISCHE ZORG

VRAAG: Wat is uw mening over de bezuiniging op de forensische zorg van 123 miljoen?

Antwoord	Aantal	Percentage
Zeer slecht idee	1.033	38%
Slecht idee	999	36%
Neutraal	556	20%
Goed idee	102	4%
Zeer goed idee	18	1%
Geen antwoord	32	1%

De bezuiniging op de forensische zorg kan absoluut niet op steun rekenen bij het personeel van gevangenissen en tbs-klinieken. Bijna drie kwart is hier uitgesproken over en noemt dit een slecht idee (36 procent) of zelfs een zeer slecht idee (38 procent). Veel mensen die 'neutraal' hebben ingevuld lichten toe er weinig verstand van te hebben, omdat ze in hun werk niet te maken hebben met forensische zorg. Slechts 5 procent vindt het wel een goed idee om hierop te bezuinigen; ze vinden dat hieraan wel erg veel geld wordt uitgegeven en dat daar wel iets vanaf kan.

'Heel veel zorg wordt over de balk gegooid of gedetineerden worden daar geplaatst die niet willen meewerken maar een vrijer dagprogramma willen.'

'Er kan wel wat meer nadruk op de straf gelegd worden.'

De tegenstanders van deze bezuiniging op forensische zorg noemen hoofdzakelijk 'toenemende onveiligheid' als argument. Ze noemen veiligheidsrisico's binnen de inrichtingen, maar zeker ook daar buiten: iemand die vrij komt zonder de juiste zorg te hebben gehad is een 'tikkende tijdbom'. Daarbij komt dat het personeel constateert dat juist steeds meer mensen last hebben van stoornissen – een ontwikkeling waar deze bezuiniging haaks op staat. Iemand niet de juiste en noodzakelijke behandeling geven leidt op termijn tot recidive. Daarmee zijn we als maatschappij uiteindelijk slechter af, ook financieel gezien. Deze bezuiniging zal op termijn slecht uitpakken, zo voorspelt een deel van het personeel.

'Het blijkt dat veel mensen psychische zorg nodig hebben. Krijgen ze die niet, dan zijn ze een gevaar voor de samenleving en zichzelf.'

'Hoe kan je nou bezuinigen op gedetineerden/patiënten die psychische stoornissen hebben! Het is juist van groot maatschappelijk belang dat juist aan deze doelgroepen zorg geboden wordt voor de veiligheid van een ieder!'

'Juist hulp, begeleiding en juiste behandeling is belangrijk in het kader van terugdringen recidive.'

'Vanuit mijn eigen ervaring kan ik zien dat het aantal gedetineerden met een stoornis de laatste tien jaar dramatisch toeneemt. Als je deze zorg wegbezuinigt en deze gedetineerden alleen achter de deur van een gevangenis met een sober regime plaatst zonder psychische zorg, dan houd ik mijn hart vast voor het personeel in gevangenissen en de maatschappij als ze weer vrij komen.'

'Patiënten mogen niet lijden, ook niet als ze gedetineerd zijn. 123 miljoen bezuinigen op een reeds uitgekleed systeem verhoogt de lijdensdruk van vele zorgbehoevende gedetineerden.'

'De patiënten komen een keer weer terug in de maatschappij en zijn dan lopende tijdbommen die af kunnen gaan en daardoor meer schade aanrichten en meer geld zullen kosten.'

'We proberen mensen vanuit detentie naar zorg terug te sluisen. Bij minder zorg ontstaan er meer problemen, zullen mensen (forensisch psychiatrische patiënten) buiten weer meer in problemen komen en problemen maken (maatschappelijke overlast, vernieling en andere delicten). Het zal de kosten naar mijn idee niet verkleinen.'

Een deel van deze bezuiniging zou behaald moeten worden door de gemiddelde behandelduur van de tbs te verkorten. Veel mensen plaatsen daar hun vraagtekens bij: ze vragen zich af of dit wel haalbaar is. Het sluiten van tbs-klinieken kan op heel veel weerstand rekenen. Daarbij wordt gewezen op het feit dat klinieken als Oldenkotte en Veldzicht goed presteren. Ook wordt er gewezen op de gevolgen voor het personeel en voor de patiënten die overgeplaatst moeten worden – voor hen zal de behandelduur toenemen.

‘De burger zal niet blij zijn met het feit, dat de tbs’er vroegtijdig weer op straat loopt en niet genezen c.q. geholpen is.’

‘Door drie klinieken te sluiten vernietig je jaren aan opgebouwde kennis en expertise. Daarnaast breek je goedlopende behandelingen van patiënten af, die niet zomaar door elke andere kliniek overgenomen kunnen worden. Voor veel van deze patiënten is het opbouwen van een therapeutische werkrelatie zeer moeilijk en kan dit meer dan een jaar in beslag nemen. Dat wordt door deze bezuiniging te niet gedaan. Bezuinigen kan ook door alle klinieken hun tenders af te laten bouwen.’

‘Het is kapitaalvernietiging om goeie tenten dicht te gooien.’

‘Is een bezuiniging die al vrij snel zijn nadelen zal laten zien in de maatschappij. Mensen worden niet geholpen, dus zal de criminaliteit toenemen, waardoor delicten in aantal en ernst zullen toenemen. De vraag naar tbs zal op korte termijn toenemen. Met de sluiting van Veldzicht gaat een zeer uitgebreide gespecialiseerde kliniek verloren. Veldzicht neemt mensen op die intensieve begeleiding nodig hebben. Vanuit andere klinieken krijgen patiënten bij Veldzicht een tweede kans, een tweede leven. Bedroevend om een kliniek als deze te sluiten.’

‘Een deel kan bezuinigd worden door de tenders op te heffen. Laat de klinieken bestaan. Door sluiting gaat veel kennis verloren en Oldenkotte is een goed functionerende kliniek. Er zitten patiënten met zeer ernstige stoornissen en ze overplaatsen naar andere klinieken betekent verlenging van de tbs-duur. De patiënten moeten zich weer hechten en dat is voor een grote groep heel moeilijk.’

TOENAME MEERPERSOONSCELGEBRUIK

VRAAG: Wat is uw mening over de toename van meerpersoonscelgebruik?

Antwoord	Aantal	Percentage
Zeer slecht idee	605	22%
Slecht idee	871	32%
Neutraal	612	23%
Goed idee	502	18%
Zeer goed idee	119	4%
Geen antwoord	31	1%

Een kleine meerderheid van 54 procent vindt het een (zeer) slecht idee om meerpersoonscelgebruik te laten toemenen, zoals in het Masterplan wordt voorgesteld. Een vrij groot deel antwoordt hier 'neutraal' (23 procent). Meer dan een vijfde van de respondenten is wel te spreken over dit voorstel.

Een aantal mensen stelt onomwonden hier voorstander van te zijn, omdat het immers een bezuiniging oplevert. Ook zou het in de praktijk al goed werken en zou uitbreiding niet tot problemen hoeven te leiden.

'Twee gedetineerden per cel zou standaard moeten worden. In veel landen om ons heen is dit heel gewoon. Het bespaart cel-capaciteit. Waardoor je toch kunt besparen.'

'Hier kan ik voor een deel wel achter staan, omdat het een oplossing is om te bezuinigen. En gezien het verleden en mijn eigen ervaring geeft dit niet heel veel extra problemen voor de veiligheid.'

In de toelichting wordt ook vaak de nuance aangebracht dat de huidige toepassing van meerpersoonscelgebruik goed gaat en dat (al dan niet beperkte) uitbreiding mogelijk is, maar wel onder enkele voorwaarden. Zo wordt er op gewezen dat er voldoende personeel aanwezig moet zijn op de afdeling met meerpersoonscellen, wegens de werkdruk, mogelijke oplopende spanningen en het feit dat je met meer dan één persoon een meerpersoonscel open moet maken. Daarnaast stelt men dat het uitvoeren van een goede screening (wie kan met wie op cel) nog belangrijker wordt, dat vrijwilligheid een optie kan zijn, en noemt men het hebben van een goed dagprogramma als voorwaarde (dus niet de hele dag met meer mensen op een kleine ruimte achter de deur).

'Bij goede screening moet dit kunnen, maar met voldoende personeel op de afdeling.'

'Als gedetineerden de hele dag werken is het niet erg om met een paar man een ruimte te delen, doen we tenslotte thuis ook.'

'Voorstander van, mits dit op een verantwoordelijke wijze gebeurt. D.w.z. aantallen MPC in verhouding met aantal personeelsleden (veiligheid).'

'Moet kunnen. We hebben er al mee gewerkt en dat gaat best goed. Maar zorg voor een goede selectie wie bij wie op cel gaat komen!'

Ook zijn er mensen die aangeven dat twee op een cel wellicht geen goed idee is, maar méér dan twee op een cel juist beter zou werken, zo zou blijken uit de praktijk. Onder meer wordt verwezen naar de PI Tilburg (waar op basis van een overeenkomst tussen Nederland en België nu Belgische gedetineerden zitten).

'Laat ze maar bij elkaar op cel zitten en dan meteen meer dan twee. Dan moeten ze rekening houden met elkaar, overleggen met elkaar en dat moeten ze uiteindelijk ook als ze er weer uit zijn.'

'In de PI Tilburg werken we al sinds de oprichting met meerpersoonscelgebruik. Op zich is dit geen probleem zolang de gedetineerde zelf mee kan beslissen met wie hij geplaatst wordt.'

Een meerderheid is toch tegenstander van het uitbreiden van meerpersoonscelgebruik. Uit de toelichtingen blijkt dat met name het voorstel om 50 procent van de gedetineerdenpopulatie op meerpersoonscellen te zetten op weerstand kan rekenen; men vindt dit percentage te hoog. De onveiligheid in de inrichtingen zal hierdoor toenemen, voorspelt een deel van het personeel: zij noemen toenemende agressie tussen gedetineerden, wat zich ook zal uiten richting het personeel zodra de deur geopend wordt. Ook zal deze intensivering van de meerpersoonscel leiden tot hogere werkdruk voor het personeel.

'Veel meer agressie en onveilige situaties voor het personeel.'

'Ervaring leert dat de spanning oploopt bij meerpersoonscelgebruik. Samen met versobering roept dit om meer spanning en onnodige geweldstoename onderling en jegens personeel.'

'Spanningen nemen toe, zeker omdat het verplicht gaat worden. Bent u al eens in een 2-persoonscel geweest? Een hond heeft meer ruimte en privacy in zijn kennel! Dit gaat ongetwijfeld spanningen opleveren en die zullen als eerste op het personeel botgevierd worden.'

'Niet iedere gedetineerde is geschikt om op een duo-cel te zitten. Het kan maar in beperkte mate.'

'We hebben meerpersoonscellen in Haarlem en ik merk dat dat meer agressie met zich mee brengt en je hebt meer personeel nodig om zo'n cel te betreden.'

Door een aantal invullers wordt er op gewezen dat steeds meer gedetineerden te maken hebben met stoornissen. Ook noemt een aantal mensen dat er in de PI's een zwaardere doelgroep overblijft door het invoeren van Elektronische Detentie voor de 'lichtere gevallen'. Dat maakt het intensiveren van meerpersoonscel gecompliceerder of zelfs onmogelijk. Zeker in combinatie met de voorgestelde versobering van het regime, waardoor mensen langdurig achter de deur zitten opgesloten.

'In het kader van de bezuinigingen is dit een optie. Maar dan wel wanneer er geen gedetineerden (de reguliere) met enkelband worden gestuurd en alleen de problematische gedetineerden overblijven.'

'Als er meer personen op één cel komen en ze zitten bijvoorbeeld 20 uur samen in één cel, dan vertellen ze elkaar over hun leven en over de criminaliteit. Ze zullen elkaar versterken, waardoor ze er slechter uit komen dan dat ze binnen kwamen.'

'Dit is een heel slecht idee aangezien er binnen de gevangenis heel veel mensen zitten met een geestelijke stoornis in lichtere en zwaardere mate. Meerpersoonscellen zullen zorgen voor meer frustratie en waarschijnlijk ook meer agressie.'

'Kan wel maar dan moet het dagprogramma worden aangepast; langer uit de cel. Dus niet langer op cel.'

PRIVATISERING GEVANGENISWEZEN

VRAAG: Wat is uw mening over de privatisering van het gevangeniswezen?

Antwoord	Aantal	Percentage
Zeer slecht idee	1.417	52%
Slecht idee	618	23%
Neutraal	545	20%
Goed idee	93	3%
Zeer goed idee	29	1%
Geen antwoord	38	1%

Driekwart van het personeel vindt het een slecht of zeer slecht idee om het gevangeniswezen te privatiseren. Met 52 procent vinden opvallend veel mensen dit een 'zeer slecht idee'. Slechts weinig mensen vinden dit een goed idee. Het antwoord 'neutraal' is wel weer door een vijfde ingevuld, vaak met de toelichting 'ik heb hier weinig verstand van / nog onvoldoende over nagedacht'.

Veel mensen noemen het principe 'dat de staat dit regelt' als reden om tegen het privatiseren van het gevangeniswezen te zijn. Het is een principe dat (alleen) de overheid straffen op mag leggen, en het is dan ook de overheid die moet zorgen voor de uitvoering daarvan. Een aantal mensen geeft aan dat privatiseringen in andere sectoren in Nederland ook mislukt zijn of dat er negatieve ervaringen zijn met privatisering van het gevangeniswezen in andere landen.

'Gevangeniswezen is een zaak/taak van justitie en niet van een privaat bedrijf.'

'Strafrecht en de tenuitvoerlegging daarvan behoort toe aan het overheidsdomein.'

'Het ontnemen van de vrijheid mag nooit en te nimmer worden overgelaten aan de private sector. Dit is te allen tijde een zaak van de overheid.'

'1) Het levert geen geld op. 2) Nederland is te klein voor deze markt. 3) SER en de Eerste Kamer hebben rapporten geleverd die laten zien dat in Nederland privatiseren bijna altijd slecht is verlopen, etc.'

'De overheid heeft met name het geweldsmonopolie, dit mag nooit in private handen komen. Bovendien: welke private investeerder ziet kans om van het gevangeniswezen een winstgevend bedrijf te maken? De privatisering van de NS en de energiebedrijven heeft evenmin geleid tot lagere prijzen of betere dienstverlening. Waarom zou het nu wèl lukken?'

'Kijk maar naar Engeland, daar draaien ze de boel al weer terug.'

Een aantal mensen noemt het argument dat het gevangeniswezen geen activiteit is waarmee winst gemaakt zou moeten worden. Men vreest dat personeel minder goed opgeleid op de werkvloer zal staan en dat de arbeidsomstandigheden voor het personeel zullen verslechteren. Lagere lonen zouden zelfs tot corruptie kunnen leiden.

'Kwaliteit gaat naar beneden. Inrichtingswerk is een specialiteit! Ook de arbeidsvoorwaarden zullen worden verlaagd. Detentie met winstoogmerk is een slechte zaak.'

'Je moet nooit aan gedetineerden geld willen verdienen. Dit is een slecht plan. Er zal met minder opgeleid personeel gewerkt worden. De politie privatiseer je toch ook niet?'

'Uitvoering van rechterlijke uitspraken is een kerntaak van de overheid. Bij privatisering weer dikke salarissen voor de top van dergelijke organisaties. Controle ver te zoeken, recidive neemt toe.'

'Ik ben van mening dat een Justitie-medewerker de kennis en expertise heeft om met deze moeilijke doelgroep te werken. Met alle respect, maar je kan niet op maandag een slagboom bedienen bij de Rabobank en dinsdag met gedetineerden gaan werken; dit vergt ervaring en penitentiaire scherpte.'

'Lonen zullen lager worden waardoor het personeel zich sneller zal laten omkopen. Kijk naar andere landen waar de lonen van het personeel laag is: veel corruptie.'

Ook wordt expliciet de vrees uitgesproken dat privatisering van het gevangeniswezen zal leiden tot hogere recidive.

'Als je gevangenissen gaat privatiseren zal elke gedetineerde gezien worden als een bron van inkomsten en dus niet meer dan een nummer zijn. Ik ben van mening dat gedetineerden een bijzonder slag volk zijn, die ook zeker bijzondere bejegening nodig hebben om ervoor te zorgen dat ze weer op een positieve manier terug in de maatschappij geplaatst kunnen worden.'

'Nog goedkoper personeel komt niet ten goede aan de terugkeer in de maatschappij.'

De enkeling die voorstander is van privatisering van het gevangeniswezen lijkt weinig vertrouwen te hebben in de politiek: de private sector kan het mogelijk efficiënter. Ook wordt genoemd dat privatisering slechts kan gelden voor gebouwen en niet voor het personeel. Ten slotte is een aantal mensen voorzichtig positief, al stellen zij aan privatisering wel de voorwaarde 'dat het dan wel goed geregeld moet zijn' of dat de overheid de regels moet blijven bepalen en toezicht moet houden.

'Ik weet uit ervaring dat veel zaken goedkoper kunnen binnen de verschillende PI's. Private partijen kunnen waarschijnlijk efficiënter werken. Risico is wel dat men té efficiënt wil werken, wat negatieve gevolgen heeft voor de detentie an sich.'

'Kan alleen maar beter worden dan nu onder een ministerie te vallen. Dat is alleen maar een politiek spel, wat absoluut niet transparant is.'

'De overheid kan het in de gaten blijven houden of alles wel volgens de wet wordt uitgevoerd.'

'Wanneer dit in het kader van bezuinigen een optie is, is dit zeker een nader onderzoek waard met dien verstande dat de veiligheid van de maatschappij wordt gewaarborgd en er binnen gewerkt wordt aan het terugdringen van recidive.'

'Als het gaat over het privatiseren van het gebouw, dan vind ik dit goed. Maar als het gaat om het privatiseren van het personeel, dan vind ik dit erg slecht en gaat dit ten koste van de kwaliteit.'

SLUITING EN NIEUWBOUW

VRAAG: Wat is uw mening over het sluiten van ‘oude’ gevangenissen en nieuwbouw van twee grote gevangenissen?

Antwoord	Aantal	Percentage
Zeer slecht idee	1.264	46%
Slecht idee	705	26%
Neutraal	469	17%
Goed idee	235	9%
Zeer goed idee	35	1%
Geen antwoord	32	1%

In het Masterplan DJI wordt voorgesteld om in totaal 30 inrichtingen te sluiten. Ook wordt nieuwbouw aangekondigd van twee grote inrichtingen, in Zaanstad en Veenhuizen. Tien procent van het personeel vindt dit een goed idee. Een overgrote meerderheid van 72 procent is hier echter niet over te spreken.

De mensen die voorstander zijn van sluitingen zijn vooral van mening dat bepaalde inrichtingen zodanig verouderd zijn dat deze niet gerenoveerd kunnen worden. Inrichtingen die ‘versleten’ zijn kunnen beter vervangen worden. Tegelijk klinkt in hetzelfde antwoord ook vaak de kritiek door dat de keuzes die gemaakt zijn niet of nauwelijks begrepen worden. Ook zijn er mensen die weliswaar begrip hebben voor de sluiting, maar dan vinden dat de nieuwbouw op dezelfde locatie (in de regio) terecht zou moeten komen.

‘Oude gevangenissen, welke veel geld kosten, mag men van mij sluiten. Maar wanneer ik kijk naar de Karelskamp, dan is dit niet terecht. Een nieuwe tent, met zwarte cijfers, de logica is ver te zoeken.’

‘Inrichtingen die niet aan de laatste brandveiligheidseisen voldoen, daarvan kan ik me voorstellen dat die gesloten worden. onze PI is helemaal up to date en moet dicht.’

‘In het kader van kostenbesparing – energiekosten en verbouwingskosten – is dit legitiem uitlegbaar. Geen recente bajesen sluiten om nieuwe te bouwen.’

‘Als een gebouw niet meer voldoet aan de huidige normen, moet het gesloten worden. Echter, dan moet er wel 1 op 1 vervanging voor komen i.p.v. zoals het nu gepland staat.’

‘Heel veel oude gevangenissen welke niet meer voldoen aan de eisen van deze tijd. Er moet maar geld in gepompt worden i.v.m. brandveiligheid etc. Maar waarom niet bouwen in de regio's? Dan kan gekwalificeerd en ervaren personeel hier gaan werken!’

De kritiek van de tegenstanders van het sluiten van oude inrichtingen en het bouwen van nieuwe richt zich met name op het feit dat dit kapitaalvernietiging is. Mensen begrijpen niet hoe het een bezuiniging kan opleveren als er oude gebouwen (waar vaak nog financiële verplichtingen aan vast zitten) leeg gezet worden en er nieuwe gebouwd worden (dat kost ook geld). Ook is er weinig begrip voor het feit dat inrichtingen gesloten die in het geheel niet oud zijn maar juist zeer modern en recent nog verbouwd en aangepast zijn aan de nieuwe eisen.

‘Pure kapitaal vernietiging. Nog bruikbare inrichtingen afdanken met restwaarde en vervolgens miljoenen uitgeven om nieuwe te bouwen. Dat is economisch gezien dubbelop uitgeven/verspillen.’

‘Begrijpelijk, maar nu worden er inrichtingen gesloten welke nog geen 20 jaar open zijn, welke prima presteren en ingericht zijn op de huidige situaties en regimes.’

‘Een groot aantal van de gevangenissen die gesloten worden voldoen aan alle eisen. Deze sluiten is kapitaalvernietiging.’

'Kapitaalvernietiging. Onze inrichting bijvoorbeeld is voor miljoenen aangepast om aan de huidige strenge eisen te voldoen.'

'Geldverspilling. Er moeten geen 'megastallen' komen voor gedetineerden. Er is genoeg capabele capaciteit.'

'Onbegrijpelijk om P.I.'s te sluiten die voor miljoenen zijn gerenoveerd om up-to-date te blijven en vervolgens wederom miljoenen uit te geven aan nieuwbouw... Hoezo bezuinigingen?!'

Wat ook op veel kritiek kan rekenen, is het feit dat er gekozen wordt voor (de nieuwbouw van) grote gevangenis-
sen, veel groter dan we tot nu toe gewend zijn in Nederland. Men noemt dit onveilig. Mensen hechten er aan dat de
inrichting kleinschalig blijft, waar de mensen elkaar kennen. Ook heeft juist de spreiding in het land voordelen, zoals
voor het houden van contact met het thuisfront en de mogelijkheden om ketenpartners (gemeente, reclassering e.a.)
te betrekken bij het resocialisatieproces.

'Gevaarlijk voor het personeel dat in de twee grote gevangenissen moeten gaan werken!'

'Slecht plan, kleinschaligheid geeft een grotere veiligheid, en een beter resultaat op detentiebegeleiding.'

*'Zodra je in een megagevangenis werkt, en dus naast de gedetineerden niet eens al je collega's bij naam kent, dan
wordt de situatie haast onwerkbaar. Los daarvan is het ook gevaarlijk, want je kan amper nog een situatie goed
inschatten, omdat je nooit alle gedetineerden meer kan kennen.'*

*'Wij hebben een zeer goed functionerend netwerk met vele zorginstellingen, wat ook nodig is aangezien een grote stad
veel psychiatrisch gestoorde gedetineerden kent. De mensen van de nazorginstellingen komen ook gemakkelijker 'even
binnen', wat minder geld kost doordat er geen reistijd is. Juist kleinere bases hebben als voordeel dat er meer zicht is
op gedetineerden en dat is zeer belangrijk voor de nazorg!'*

'Beter is om zoveel mogelijk gedetineerden te spreiden, voor het thuisfront, ketenpartners etc.'

*'Massale gevangenissen is de dood in de pot voor het begeleiden van gedetineerden. Onoverzichtelijk, gevaarlijke
situaties voor personeel...'*

*'Regionale plaatsing van gedetineerde onderhoudt beter de contacten met familie, kinderen, naasten. Nodig voor
goede reïntegratie.'*

EEN CIJFER VOOR HET PLAN

VRAAG: Welk cijfer geeft u het Masterplan DJI 2013-2016 als totaal, op een schaal van 1 tot 10?

Antwoord	Aantal	Percentage
1	960	35%
2	586	21,5%
3	586	21,5%
4	305	11%
5	160	6%
6	61	2%
7	26	1%
8	15	1%
9	5	0%
10	4	0%
Geen antwoord	32	1%

Slechts van 4 procent van de respondenten krijgt het plan een voldoende. Voor nog eens 6 procent scoort het plan net een onvoldoende met het cijfer 5. 89 procent geeft het plan een cijfer van 4 of lager. Meer dan een derde geeft het plan het laagst mogelijke cijfer: een 1. Gemiddeld geeft het ondervraagde personeel het Masterplan DJI het cijfer 2,5.

In de toelichtingen worden diverse redenen gegeven voor de (overwegend) lage cijfers die zijn toegekend. Mensen noemen het een korte-termijnvisie, die wellicht op korte termijn bezuinigingen oplevert, maar op de langere termijn de veiligheid van de samenleving vermindert. Anderen noemen het Masterplan 'niet doordacht' of 'visieloos' en vragen zich af of dit wel bezuinigingen op zal leveren. Sommige respondenten denken dat de bezuinigingen in ieder geval minder zullen zijn dan nu wordt voorgespiegeld of ze vrezen dat het plan zelfs geld zal kosten, bijvoorbeeld omdat de werkloosheid hierdoor zal oplopen. Daarnaast wordt de opstellers van het plan verweten dat er enkel vanuit financieel oogpunt is gekeken en dat het plan 'van bovenaf' is opgelegd zonder enige input vanuit het werkveld. Als dat wel was gebeurd, dan hadden er alternatieve en minder pijnlijke bezuinigingen kunnen worden gevonden, aldus een aantal respondenten.

'Ondoordacht en korte-termijnvisie.'

'Bezuinigingen zijn nodig en kunnen ook, maar niet in die mate. Dit gaat ten koste van de veiligheid voor een ieder!'

'Onzalig plan. Niet doordacht en niet gebaseerd op enige kennis van zaken.'

'Het Masterplan is niet doordacht. Veel betrokken partijen zijn niet gehoord om hun licht over de plannen te laten schijnen. Het afstoten van zoveel inrichtingen kan de kwaliteit nooit ten goede komen.'

'Deze bezuiniging kost te veel mensen hun baan, vergroot de gevaren in de maatschappij en betekent op termijn verhoging van de kosten.'

'Slecht voor personeel en gedetineerden. Duizenden personeelsleden op straat en verhoging recidive.'

'Totaal geen besluit van mensen die zich op de werkvloer bevinden maar echt weer een besluit van de kantoorbobo's.'

'Belachelijk en schandelijk plan! Dat er bezuinigd dient te worden, oké. Maar er lopen nog 16.000 personen rond die hun straf dienen uit te zitten! Laat meneer Teeven daar eerst eens iets aan doen?'

'Een idioot plan, ik zie niet wat hier de bezuiniging in is. Er moet bezuinigd worden en er kan ook bezuinigd worden. Twee voorbeelden geef ik vast: de enorme kosten die gemoeid zijn met het Europees aanbesteden en de SSC's.'

'Ten eerste kost het veel te veel banen en ten tweede zal de samenleving een stuk onveiliger worden.'

'Klappen vallen in de vestigingen terwijl het hoofdkantoor uit zijn voegen is gebarsten en een nieuw pand heeft betrokken.'

'Ik snap dat er ingekrompen moet worden maar dit plan is reinste kapitaalvernietiging en alles wat er na de oorlog op is gebouwd wordt op deze wijze binnen vijf jaar afgebroken. Al het betrokken en zeer gekwalificeerd personeel zal verdwijnen, al het geld dat in die mensen is gestoken qua opleidingen is weg!'

'Bezuinigen op veiligheid van personeel en de maatschappij is een kwalijke zaak.'

'Slechtste plan ooit. Geen goed woord voor over.'

BEGELEIDING VAN WERK NAAR WERK

In de enquête is de open vraag gesteld: 'Volgens het plan zullen 3.700 mensen hun baan kwijt raken. Hoeveel collega's zullen naar uw schatting van baan naar baan begeleid kunnen worden?'

Op deze vraag kwamen zeer uiteenlopende antwoorden, die vanwege het 'open-vraag-karakter' niet eenvoudig kunnen worden weergegeven. Om toch een indicatie te kunnen geven van de verwachtingen van het personeel met betrekking tot de begeleiding van werk naar werk, hebben we er voor gekozen achteraf alsnog categorieën te maken in aantallen van 500. Vervolgens is een deel van de antwoorden geteld zodat toch globaal de volgende conclusies kunnen worden getrokken.

Bijna 40 procent geeft als antwoord dat tussen de nul en 500 medewerkers van baan naar baan begeleid zullen worden. Daarbij geeft ook nog eens 10 procent als antwoord 'nul', 'enkele' of '(te) weinig'. Een derde van het personeel schat dat tussen de 501 en 1000 collega's van baan naar baan begeleid kunnen worden. Minder dan 20 procent schat dat meer dan 1000 medewerkers begeleid zullen worden naar nieuw werk.

INVESTERINGEN EN VERBOUWINGEN

Omdat er veel signalen binnen kwamen dat mensen zich stoorden aan het feit dat veel inrichtingen die in de plannen gesloten gaan worden recent nog zijn verbouwd, is in de enquête de volgende open vraag opgenomen: *'Welke investeringen en/of verbouwingen hebben er recent nog plaatsgevonden in de inrichting die nu gesloten zal gaan worden?'*

Hieronder een kleine greep uit de binnengekomen reacties.

'Alle binnen- en buitenbeveiliging is vernieuwd. Van bekabeling tot aan monitor en camera. Complete beveiligingsloges zijn vernieuwd.'

'Meerpersoonscellen, brandbeveiliging, dakvalbeveiliging, div. schilderwerk... en nog veel meer.'

'Alles... Brandmeldcentrale, omtrekbeveiliging, deurbedieningen, ga zo maar door!'

'De inrichting is net voor een paar miljoen euro aangepast/verbouwd om te kunnen voldoen aan de nieuwe normen.'

'Het hele gebouw werd 1 jaar geleden na aanpassingen geopend door Teeven.'

'Brandpreventie, sloten, portiersloge, stiltecentrum, omtrekbeveiliging, arbeid.'

'Veel. Onder andere nieuwe luchtplaats en nieuwe douchetoren en nieuwe sloten op de deuren.'

'Nieuwe brandbeveiligingsinstallatie, nieuwe camera's, nieuwe bekleding van vloeren. vernieuwde en vergrote teamkamers op elke afdeling.'

'Meerpersoonscellen gecreëerd, BHV sprinklersysteem aangebracht, omtrekbeveiliging verbeterd, huiskamers/recreatieruimten afdelingen gerenoveerd. Aanleg IBT trainingslocatie, voorgebouw gerenoveerd, grootste gedeelte van het pand geschilderd.'

'De gehele inrichting is voorzien van brandwerend glas, brandwerende brandstrips op elke deur, sprinkler-installatie, een nieuw nood-aggregaat voor stroomvoorziening. Op elke afdeling is een luchtbehandelingsapparaat/systeem op het dak en op de afdelingen geplaatst, elke afdeling heeft nieuwe keukens voor de gedetineerden gekregen.'

'Volledige renovatie van gehele kliniek. Gemoderniseerd voor de komende 20 jaar. Bouw van een leerwerkcentrum is paar maanden geleden gestart.'

'Nieuwe luchtkooien, nieuwe vloeren, compleet verbouwde Centrale Post, compleet nieuw camerasysteem voor buitenbeveiliging. Al met al een investering van miljoenen!'

'Verbouwing luchtkooien, beveiligingssystemen nieuw sleutelplan. Aanbesteding nieuwe dienstkleiding.'

'Er zijn aan de lopende band investeringen gedaan. Nu gaan ze al het geïnvesteerde geld over de balk gooien! Onbegrijpelijk!'

OVERIGE OPMERKINGEN

Ook op de vraag of er nog overige opmerkingen zijn die men aan ons kwijt zou willen zijn bijzonder veel reacties gekomen. Vaak betreft het een herhaling van zaken die reeds eerder uit de enquête naar voren zijn gekomen, soms benadrukt iemand de voor hem of haar belangrijkste redenen waarom dit plan niet door mag gaan. Of men geeft (nogmaals) een noodkreet af en roept de politiek op om dit plan te stoppen.

'Houd dit plan tegen en maak de politiek geloofwaardig. Houd dit plan tegen en houd de samenleving veilig! Bedankt voor uw inzet!'

'Laat Teeven zijn plan herzien, hij zaait een hoop onrust en er raken veel mensen hun baan kwijt. Van werk naar werk begeleiden? Ook dat wordt niks omdat we midden in de recessie zitten en er gewoonweg geen werk is.'

'Ik denk dat de beleidsmedewerkers zich eens wat meer op de werkvloer moet laten zien. Ik heb het idee dat ze echt niet weten waar ze het over hebben.'

'Geen woorden voor deze absurde bezuiniging. Het is over de top! Ik begrijp dat er bezuinigd moet worden en daar is ook niks mis mee, maar zo rigoureuus met de botte bijl!'

'Van werk naar werk is een illusie, zeker in deze tijd van grote werkloosheid. Laat de professionals hun werk blijven doen en laten we ervoor zorgen dat Nederland een veilig land is voor ons allemaal.'

'Ga met alle betrokken partijen om tafel. Luister naar wat zij aandragen. De overheid zou meer naar hun burgers en werknemers moeten luisteren: wat er onder hun leeft, welke oplossing het personeel op de werkvloer heeft. Het gebeurt te vaak dat er op bestuurlijk niveau wordt besloten en niet gekeken wordt naar de praktische/werkbare kant.'

'Waarom gaan veel projecten gewoon door? Voorbeeld: iedereen krijgt een nieuw uniform. Waarom wordt er in de heel oude inrichtingen nog steeds verbouwd?'

'Men moet in Den Haag eens kijken naar waar echt de problemen liggen. Ik heb het gevoel dat de top steeds breder wordt en dat dat ten koste gaat van de mensen op de werkvloer. We moeten terug naar het primaire proces van het Nederlandse gevangeniswezen. En dat is bewaren en begeleiden van gedetineerden!'

'Dit is het slechtste idee dat ik ooit heb meegemaakt sinds ik werk voor DJI.'

'Afschuwelijk plan, dit mag niet doorgaan!!!'

'STOP DE SLUITING NU HET NOG NIET TE LAAT IS!'

Vermeldenswaardig is ten slotte nog een fragment uit een email die aan ons is gestuurd naar aanleiding van deze enquête:

'Deze bezuinigingsronde, genaamd het Masterplan, is van alle plannen die ik in de afgelopen ruim twintig jaar heb mee gemaakt, wel het meest beroerde, slechtst doordachte en welhaast asociaalste plan. Dit keer treft het zelfs niet alleen DJI, maar ook de burgers gaan de zure vruchten hiervan plukken. Lees: veiligheid die achteruit gaat, de kosten die erbij komen als gevolg van enkelbandjes, uitkeringen, huisvesting, enz. Bezuinigen is in een tijd van crisis normaal, maar dan wel binnen de juiste proporties en dat is dit absoluut niet. Ik hoop dat het de Kamer en de heer Teeven duidelijk zal worden dat dit misserplan niet door mag en kan gaan.'

CONCLUSIES

Het Masterplan DJI krijgt rapportcijfer 2,5

Gemiddeld geeft het ondervraagde personeel het Masterplan DJI het cijfer 2,5. Slechts van 4 procent van de respondenten krijgt het plan een voldoende. Meer dan een derde geeft het plan het laagst mogelijke cijfer: een 1.

90 procent tegen enkelband

Meer dan 90 procent vindt het een slecht plan om 2.000 gedetineerden met een enkelband thuis te zetten. Men vindt dit 'geen echte straf'. Ook vreest men dat crimineel gedrag vanuit huis zal worden voortgezet en dat begeleiding van en toezicht op de gedetineerden met elektronische detentie tekort zal schieten.

Bijna drie kwart tegen bezuiniging forensische zorg

Bijna drie kwart van de respondenten is tegen de bezuiniging op de forensische zorg. Iemand die vrij komt zonder de juiste zorg te hebben gehad is een 'tikkende tijdbom'. Het niet geven van de juiste en noodzakelijke behandeling leidt op termijn tot recidive. Men plaatst vraagtekens bij de haalbaarheid van het verkorten van de gemiddelde behandelduur van de tbs. Het sluiten van tbs-klinieken kan op heel veel weerstand rekenen.

Ruim 7 op de 10 tegen sluiting en nieuwbouw

Slechts 10 procent vindt het een goed idee om oude inrichtingen te sluiten en nieuwe te bouwen, omdat bepaalde inrichtingen zodanig verouderd zijn dat deze niet gerenoveerd kunnen worden. Daarbij wordt echter ook gezegd dat de gemaakte keuzes (welke inrichtingen moeten sluiten) niet te begrijpen zijn. Dat wordt ook genoemd door de tegenstanders van sluitingen (72 procent). Men noemt dit kapitaalvernietiging. Ook het bouwen van hele grote inrichtingen ('megabajesen') ziet men niet zitten. Dit wordt onveilig gevonden. Daarnaast wordt waarde gehecht aan kleinschaligere inrichtingen die verspreid blijven over het land.

Meerderheid tegen versobering regime

Meer dan de helft, 56 procent, is het niet eens met het verder versoberen van het regime. Iets meer dan een vijfde van de respondenten is hier wel over te spreken. Met name omdat ook gedetineerden het mogen voelen als toch overall op bezuinigd moet worden en omdat 'het best een beetje minder kan'. Tegenstanders van versobering vrezen dat minder begeleiding en activiteiten tijdens detentie zal leiden tot hogere recidivecijfers.

Meerderheid tegen toename meerpersoonscelgebruik

54 procent van de medewerkers vindt het een (zeer) slecht idee om meerpersoonscelgebruik te laten toenemen zoals in het Masterplan wordt voorgesteld. De voorstanders wijzen er op dat (beperkte) uitbreiding mogelijk is, maar wel onder de voorwaarden dat er voldoende personeel aanwezig moet zijn, dat er goed gescreeend moet worden wie met wie op cel kan en dat het dagprogramma ruim genoeg moet zijn. De tegenstanders van het uitbreiden van meerpersoonscelgebruik voorspellen een toename van de onveiligheid in de inrichtingen en een hogere werkdruk voor het personeel. Men maakt zich zorgen over de kwetsbare gedetineerden (zoals mensen met stoornissen) en de combinatie van de intensivering van meerpersoonscelgebruik met de voorgestelde versobering van het regime, waardoor mensen langdurig achter de deur zitten opgesloten.

Drie kwart tegen privatisering

Drie kwart vindt het geen goed idee om het gevangeniswezen te privatiseren. Men vindt principieel dat de overheid

moet zorgen voor de tenuitvoerlegging van straffen. Het gevangeniswezen is geen activiteit waarmee winst gemaakt moet worden. Verder vreest men dat personeel minder goed opgeleid op de werkvloer zal staan of slechter betaald gaat worden. Ook wordt expliciet de vrees uitgesproken dat privatisering van het gevangeniswezen zal leiden tot hogere recidive.

Meer tegenstanders dan voorstanders bij eigen bijdrage detentie

De meningen over het laten meebetalen van gedetineerden aan hun detentie zijn verdeeld. 40 procent vindt dit een slecht idee, voornamelijk omdat van een kale kip niet te plukken is en het hebben van schulden leidt tot crimineel gedrag. 38 procent noemt het een goed idee, waarbij velen de nuance aanbrenge dat dit slechts kan indien de gedetineerde het geld heeft, al dan niet verdiend door het verrichten van arbeid in de inrichting.

Gering vertrouwen in begeleiding van werk naar werk

In de belofte om boventallig personeel van baan naar baan te begeleiden heeft men weinig vertrouwen. Meer dan 80 procent schat dat minder dan 1.000 medewerkers begeleid zullen worden naar nieuw werk.

Recente investeringen en verbouwingen kapitaalvernietiging

Op de vraag welke investeringen en verbouwingen recent nog hebben plaatsgevonden in de inrichtingen die gesloten gaan worden, kwamen zeer veel uiteenlopende reacties binnen. Hier heeft men weinig begrip voor. Ook hier vindt men vaak de mening dat dit kapitaalvernietiging is.

Noodkreet: plan moet van tafel

Ten slotte merkt het personeel nogmaals op dat de plannen desastreus zijn: slecht voor de gedetineerden, slecht voor het personeel en slecht voor de veiligheid van de samenleving. In een noodkreet vraagt het personeel aan de politiek om de plannen van tafel te vegen.

Beste gevangenismedewerker,

Op vrijdag 22 maart maakte VVD-staatssecretaris Teeven het 'Masterplan DJI 2013-2016' bekend, met mogelijk grote gevolgen voor het gevangeniswezen.

Veel inrichtingen zullen de deuren moeten sluiten, het programma voor gedetineerden wordt versoepeld, meerpersoonscelgebruik wordt uitgebreid en elektronische detentie ingevoerd.

Er wordt nu vooral gesproken óver het gevangenispersoneel. Ik vind het belangrijk dat jullie je stem laten horen, en jullie stem moet ook gehoord worden in Den Haag. De stem van de praktijkdeskundigen is cruciaal bij de beoordeling van deze plannen in de Tweede Kamer.

Daarom roep ik jullie op de enquête in te vullen op www.sp.nl/detentie, met vragen over diverse onderdelen van het 'Masterplan'. Het invullen van deze enquête kost u slechts enkele minuten. Als zoveel mogelijk mensen zich uitspreken over de plannen van de staatssecretaris, dan kan ik jullie stem krachtig laten horen in het debat met de regering.

Ik wil jullie ook vragen zoveel mogelijk collega's die werken in de gevangnissen te wijzen op het bestaan van deze enquête. Hoe meer mensen het invullen, hoe krachtiger het geluid.

Spreek je uit op: www.sp.nl/detentie

Hartelijk dank voor je medewerking!

Met vriendelijke groet,

Nine Kooiman
Tweede Kamerlid SP

Van 30 maart tot 29 april was deze enquête online in te vullen op www.sp.nl/detentie:

GEVANGENISPERSONEEL SPREEKT ZICH UIT

Het 'Masterplan DJI 2013-2016' heeft mogelijk grote effecten op het gevangeniswezen. Veel inrichtingen zullen de deuren moeten sluiten, het programma voor gedetineerden wordt versoerd, meerpersoonscelgebruik wordt uitgebreid en elektronische detentie ingevoerd.

Wij zijn zeer benieuwd naar uw mening hierover. Daarom zouden wij het zeer waarderen wanneer u de moeite zou willen nemen de volgende 14 vragen in te vullen. Dat kost u ongeveer 5 minuten.

Uw mening zullen wij gebruiken in debatten met de regering over dit plan. De gegevens van deze enquête zullen anoniem worden verwerkt. Het achterlaten van uw gegevens is niet verplicht, maar optioneel, slechts indien u op de hoogte gehouden wil worden. Alvast veel dank voor uw medewerking!

Vragen

1. In welke inrichting werkt u?

2. Wat is uw functie?

Kunt u uw mening geven over de volgende onderdelen van het Masterplan:

het geven van een toelichting is steeds optioneel

* 3. Het thuis zetten van 2000 gedetineerden met een enkelband. Kies een van de volgende antwoorden:

- zeer slecht idee
- slecht idee
- neutraal
- goed idee
- zeer goed idee

Toelichting:

* 4. Het laten meebetalen van gedetineerden aan hun detentie. Kies een van de volgende antwoorden:

- zeer slecht idee
- slecht idee
- neutraal
- goed idee
- zeer goed idee

Toelichting:

* 5. Het versoeren van het detentie-regime. Kies een van de volgende antwoorden:

- zeer slecht idee
- slecht idee
- neutraal
- goed idee
- zeer goed idee

Toelichting:

* 6. De bezuiniging op forensische zorg van 123 miljoen euro. Kies een van de volgende antwoorden:

- zeer slecht idee
- slecht idee
- neutraal
- goed idee
- zeer goed idee

Toelichting:

* 7. De toename van meerpersoonscelgebruik. Kies een van de volgende antwoorden:

- zeer slecht idee
- slecht idee
- neutraal
- goed idee
- zeer goed idee

Toelichting:

* 8. Privatisering van het gevangeniswezen. Kies een van de volgende antwoorden:

- zeer slecht idee
- slecht idee
- neutraal
- goed idee
- zeer goed idee

Toelichting:

* 9. Sluiten van 'oude' gevangenis en nieuwbouw van twee grote gevangenis. Kies een van de volgende antwoorden:

- zeer slecht idee
- slecht idee
- neutraal
- goed idee
- zeer goed idee

Toelichting:

Tot zover de stellingen. Dan volgen er nu nog enkele andere vragen.

* 10. Welk cijfer geeft u het Masterplan DJI 2013-2016 als totaal, op een schaal van 1 tot 10?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
cijfer

Toelichting:

11. Volgens het plan zullen 3.700 mensen hun baan kwijt raken. Hoeveel collega's zullen naar uw schatting van baan naar baan begeleid kunnen worden?

mensen

12. Welke investeringen en/of verbouwingen hebben er recent nog plaats gevonden in de inrichting die nu gesloten zal gaan worden?

13. Zijn er nog overige opmerkingen die u aan ons kwijt zou willen?

* 14. Wilt u op de hoogte blijven van de resultaten van deze enquête en eventuele ontwikkelingen?

- ja
- nee

WWW.SP.NL